

Nr 90.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring i avlöningsbestämmelserna för civila befattningshavare, som åtnjuta tjänstledighet för fullgörande av viss militär tjänstgöring. (5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Arrhén* och *Osvald* (I: 176) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors m. fl.* (II: 271), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t med tillämpning från den 1 juni 1940 måtte vidtaga sådan ändring i kungörelsen den 24 maj 1940 (nr 470) att tjänsteman, därest den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelserna tillkommande månadslönen understiger sammanlagda beloppet för månad av den avlöning, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, och den pension, var till han som militär beställningshavare kan vara berättigad, å den civila befattningen måtte uppbära mellanskillnaden.

I 13 § 2 mom. 1939 års civila avlöningsreglemente stadgades bland annat, att under tjänstledighet för militär tjänstgöring tjänsteman skulle vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgjorde honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring. I enlighet med beslut av 1940 års riksdag förordnade Kungl. Maj:t emellertid i kungörelse den 24 maj 1940 (nr 470) att i civila avlöningsreglementet avsedd ordinarie tjänsteman, vilken åtnjote tjänstledighet för fullgörande i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering av honom åliggande tjänstgöring såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren, skulle — utan hinder av vad som funnes stadgat däremot stridande — å den civila befattningen avstå samtliga på tjänstledighetstiden belöpande avlöningsförmåner; dock ägde tjänstemannen, därest den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelserna tillkommande månadslönen understeg den avlöning för månad, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, å denna befattning uppbära skillnaden. Kungörelsen trädde i kraft den 1 juni 1940.

I motionerna framhålles, att ordalydelsen av kungörelsen nr 470/1940 ledde till den konsekvensen, att befattningshavare som i egenskap av reservbefäl varit inkallade till militärtjänstgöring i vissa fall fingo vidkännas en minskning av de inkomster, de ägde uppbära vid tjänstgöring å sina civila befattningar. Så hade nämligen inträffat i fråga om stats-tjänstemän, vilka efter uppnådda 55 levnadsår varit inkallade i militär-

tjänstgöring. Reservbefäl ägde nämligen uppbära reservpension vid denna ålder men vore skyldig kvarstå till uppnådda 65 år. Vid inkallelse i militärtjänst utginge dock ej sådan pension. För vinnande av rättelse i berörda förhållande hade registratorn i handelsdepartementet kaptenen i I 7:s reserv S. Lidholm i skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet anhållit, att åtgärder måtte vidtagas i syfte, att ordinarie tjänstemän under militär tjänstgöring skulle äga, därest den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelser tillkommande månadslönen understege sammanlagda beloppet för månad av den avlöning, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, och den pension, vartill han såsom beställningshavare i arméns reserv kunde vara berättigad, å den civila befattningen uppbära skillnaden. Efter att ha inhämtat utlåtande över ansökningsfrån statskontoret och allmänna lönenämnden hade Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juli 1941 lämnat ansökningsfrågan utan bifall.

Motionärerna framhålla vidare, att pension till i reserven utnämnd personal i flera avseenden icke vore att anse såsom en pension i vanlig bemärkelse. Det strede mot vad eljest gällde, att till reservpersonal utgående avlöning minskades med vederbörande tillkommande reservpension. Detta hade emellertid blivit följden av kungörelsen nr 470/1940, vilket framstode som så mycket egendomligare i betraktande av att reservpersonal före uppnåendet av 55 levnadsår kunde utfå det kapitaliserade värdet av reservpension. Bestämmelserna i nämnda kungörelse gynnade därför dem som uttagit det kapitaliserade värdet av pensionen.

I fråga om de skäl, som i övrigt anförts till stöd för det i motionerna framförda förslaget, får utskottet hänvisa till motionen II: 271.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statens lönenämnd* avgivit utlåtande och därvid anført följande.

I anslutning till vad allmänna lönenämnden anført i det i motionerna åberopade utlåtandet angående registratorn S. Lidholms avlöningsförmåner under militärtjänstgöring anser sig lönenämnden böra erinra om följande. I utlåtande med förslag till krigsavlöningsreglemente m. m., avgivet den 29 april 1944 av inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, framhölls (s. 17) att enligt för fred gällande bestämmelser reservpension eller däremot svarande engångsförmån skulle utgå oavkortad, oberoende av annan statlig anställning, samt att avdrag å lönen av sådan anledning endast finge ske för militär och civilmilitär personal. Med hänsyn härtill och i betraktande av den s. k. minimiregeln syntes det skäligt att den, som vid tjänstgöring å den civila befattningen utöver lönen uppbure reservpension, medgäves bibehålla sistnämnda förmån även vid krigstjänstgöring. Här för talade även den omständigheten, att den som begagnat sig av rätten att uttaga reservpensionens kapitaliserade värde icke på grund härav drabbades av någon reducering av förmånerna under krigstjänstgöring. På grund härav föreslogo de sakkunniga, att i krigsavlöningsreglementet skulle intagas ett stadgande av innebörd, att för fred gällande bestämmelser angående pensionsförmåner åt personal i krigsmaktens reserver samt i väg- och

vattenbyggnadskåren skulle äga tillämpning även för tid varunder avlöning åtnjötes enligt krigsavlöningsreglementet. En bestämmelse av angivna innehåll intogs sedermera i 1 § 2 mom. av det den 7 december 1945 utfärdade krigsavlöningsreglementet (1945: 833). 1947 års krigsavlöningssakkunniga ha i sitt nyligen avgivna betänkande med förslag till krigsavlöningsreglemente icke föreslagit någon saklig ändring i nu berörda hänseende.

Efter övervägande av de olika synpunkter, som kunna anläggas på förevarande spörsmål, har lönenämnden för sin del funnit övervägande skäl tala mot att detsamma, vilket varit föremål för särskild prövning av Kungl. Maj:t i samband med det i motionerna åberopade beslutet den 4 juli 1941 angående registratorn Lidholm, nu efter beredskapens upphörande upptages till omprövning. Lönenämnden har svårt att finna skälighetssynpunkter kunna motivera ett bifall till motionärernas hemställan, då det här gäller en grupp statliga befattningshavare, vilka under krigsårens beredskapstjänstgöring i allmänhet torde ha åtnjutit större förmåner än andra inkallade samhällsmedborgare.

Det må tilläggas, att vid behandlingen av förevarande motioner föreskrifterna i kung. 1939: 967, 968 och 969 samt kung. 1940: 700, 701 och 702 torde böra uppmärksammas. Ifrågavarande kungörelser innehålla nämligen bestämmelser om minimiregelns tillämpning beträffande i civila icke-ordinariereglementet avsedda extra ordinarie och extra tjänstemän samt aspiranter ävensom beträffande lärarpersonalen vid högre kommunala skolor och vid folkskoleväsendet.

Utskottet. Såsom framgår av statens lönenämnds utlåtande har genom det den 7 december 1945 utfärdade krigsavlöningsreglementet — liksom även enligt det av 1947 års krigsavlöningssakkunniga uppgjorda, f. n. på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslaget till nytt sådant reglemente — syftet med motionerna för framtiden redan tillgodosetts. I anledning av motionerna skulle alltså allenast återstå att reglera förhållandena i här ifrågavarande hänseende för därav berörd personal, som varit inkallad till beredskapstjänstgöring under andra världskriget för tid efter den 30 juni 1940. I likhet med lönenämnden och på av nämnden anförda skäl anser utskottet en sådan, allenast tillbakaverkande åtgärd icke vara tillräckligt befogad.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,
att motionerna I: 176 och II: 271 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 89.

RESERVATION

av herr *Nihlfors*.